

Gegus Ida:
JANÓ AZ ÓRIÁSOK KÖZÖTT

Bejárta Janó a fél világot szélteben, hosszában. Tudott is sokat mesélni, ha jó kedvében volt, mesélt: a tengerben fürdő arany hegyekről, a törpék országáról, az óriásokról, kiknél, hej, keserves napjai voltak Janónak.

Egyszer, amint ment, mendegélt beláthatatlan napsütötte síkságon, elért egy nagy erdőhöz, aminek igen megörült, mert az égető napsugártól sokat szenvedett már.

– Csakhogy már egyszer hűvösre találok – mondta örömmel és mindjárt végighevert egy nagy terebélyes fa alatt s jóízűen elaludt. Mikor felébredt, a búcsúzó nap sugarai simogatták arcát.

– Ejha, de soká aludtam! – mondta bosszúsan – most már nem mehetek tovább, mert nem ismerem az utat. Aztán friss mohából meg zörgő harasztból ágyat vetett magának, megvacsorált és lefeküdt. Feje fölött a lombos fán a fülemüle madárka alatta fiacskáit s az ő bűbajos dala Janót is édes álomba ringatta. De a pirkadó hajnal Janót is, meg a madárkát is ébren találta. Elköltötte szegényes reggelijét és útnak indult. Ment, mendegélt napestig, de csak nem tudott az erdőből kijutni. Szürkületkor elért egy nagy tisztáshoz, de kivezető utat ott sem bírt felföldözni sehol, körös-körül hatalmas fák vették körül a tisztást.

Fáradtan, csüggedten dőlt le egy fa alá és elhatározta, hogy aznap már nem megy tovább. Könyökére támasztotta fejét s körülnézegetett, hogy nem látna-e valamit, amivel éhségét csillapíthatná, mert biz a tarisznyája kiürült egészen.

Amint nézegetett, meglátott a tisztás túlsó szélén egy nagy fatörzset feküdni.

– Ahá – gondolta örömmel –, itt emberek járnak, mert azt a nagy fatörzset csak emberi erő hozhatta a tisztás szélére. Elmegyek és megnézem – mondta magában –, s éppen fel akart emelkedni a földről, amikor rémülve látta, hogy a fatörzs is megmozdul.

– Istenem, légy velem! – sóhajtotta Janó, és meg nem mert volna mozdulni a világ minden kincséért sem. Csak nézte, nézte a mozgó fatörzsököt.

– Jaj nekem! – suttogta reszketve és a hideg verejték gyöngyözött a homlokán. A fatörzs kinyújtotta az egyik ágát, aztán felült, majd felállt és elkezdett Janó felé haladni. Mikor egy hajításnyira ért, akkor látta Janó, hogy a fatörzs egy szürke ruhás óriás, akinek csak egy szeme van a homloka közepén. Úgy megrémült tőle, hogy ijedtében elkiáltott magát.

– Ablakot csinálni!

Az óriás nagyot bámult, amikor meglátta a törpe emberkét s mennydörgő hangon rárivallt:

– Mit suttogsz, te arasznyi ember?

Janó meglapult, mint egy nyúl és nem bírta megmozdítani a nyelvét.

Az óriás most már nem szólt semmit, hanem az egyik kezével megfogta Janót és üveges ládástól, mindenestől betette a zsebébe s elvitte egy nagy fekete várnak a kapuja elé. Janó nagyon elcsudálkozott azon a furcsa váron. Nem volt annak egyetlen ablaka sem. Az óriás hármat koppantott az ostor nyelével a vaskapun, amire az magától felnyílt. Keresztül haladt az udvaron és benyitott egy sötétes szobába. A szoba

közepén egy rettentő hosszú asztal nyúlt végig és a körül ült tizenegy óriás. Éppen ettek egy pislogó mécsvilágnál. Janó reszketve várta, hogy mi lesz most vele?

Az óriás egyenesen az asztalhoz lépett, Janót az asztal közepére állította és így szólt:

– Nézzétek, mit találtam!

A többi óriások kíváncsian tapogatták össze Janót s olyan nagyon tetszett nekik a csöpp emberke, hogy tapsoltak és kacagtak örömben, mint a gyermekek. Amint össze-vissza forgatták, megcsörrent ládájában a sok üvegtábla.

– Ah, mi az? – kérdezték – s megtapogatták, átkukucskáltak rajta és nagyon tetszett nekik, hogy meglátták egymást az üvegen keresztül.

Janó látta, hogy nem bántják, megbátorodott és elmondta nekik, hogy mi az és mire való.

– Hát aztán nem kell akkor mécset gyújtani? – kérdezték hitetlenül csóválva óriási fejüket.

– Nem, nem! – bizonykodott Janó.

– Tyű, hisz te akkor aranyat érsz! – kiabáltak össze-vissza. – Csinálsz nekünk ablakot, ha, ha, ha!

Janó vígan füttyörészve fogott a munkához, ami pedig egy kicsit nehéz volt, mert a ráamákat is neki kellett összetákolni, ami az asztalos munkája. No, de azért csak ment valahogy. Az óriások segítettek falakt áttörni s így nemsokára az ablakokon mosolygott be a nap.

Az óriások csaknem kibújtak a bőrükből örömben. Janó még olyan örömet sohasem látott. A padlásig ugráltak örömben, s össze-vissza csókolgatták s azt mondogatták:

– Aranyat érsz, Janó! Megmérünk és amennyit nyomsz, annyi aranyat kapsz jutalmul.

Janónak is nagy volt az öröme, hogy ilyen gazdag jutalommal mehet haza s nem lesz semmi bántódása. Hej, de korai volt az öröm és csakhamar siralomra változott.

Az egyik óriás a nagy ugrádozás közt neki ment a nagy, kemény fejével az egyik ablaknak és betörte.

– Ohó, Janó, hát az ablakot be lehet törni! Akkor bizony nem eresztünk el, mert ki csinálná meg az ablakainkat!

Hiába könyörgött Janó, hogy bocsássák el, meg se hallgatták s hogy el ne szökhesen, bezárták egy nagy vas kalitkába. Vetettek neki puha ágyat, adtak neki enni, inni, de egy percre ki nem eresztették, úgy őrizték, mint a szemük fényét.

Ott búsult Janó a vas kalitkában nap-nap után. Egyszer betévedt a kalitkába egy fehér egér s beszorult a feje a rács közé, Janó megsajnálta a szegény vergődő egeret és kiszabadította a kelepceből.

A szegény kis egér pihegett egy darabig s aztán Janó nagy bámulatára megszólalt valóságos emberi nyelven:

– Köszönöm, hogy megszabadítottál, édes Janó! Ne félj, nem leszek hálátlan, hanem megszabadítalak téged. Tudom, szeretnél innen kijutni!

– Hogy tudnál te, kiséger, a hatalmas óriások kezéből kiszabadítani? – kérdezte csüggedten Janó.

– Mindjárt megtudod – mondta a kiséger – hallgass reám. Estére én álomvirágot viszek az óriások szobájába, amitől aztán úgy elaluszna, hogy ágyúszóra sem ébred-

nek fel három nap leforgása előtt. Aztán a legöregebb óriásnak a láncáról lerágom a kalitkád kulcsát és idehozom.

– Mit érek veled, kiséger, nem tudok hazamenni.

– Várj csak, majd azon is segítünk. Amint te szabad vagy, bemegy az óriások szobájába és a legfiatalabb óriás füle mellől – könnyen megismerheted, mert az ő haja arany színű –, elveszed a varázsostort s az óriás hajából egy szálat kitepsz és a kabátod gombjára kötöd. De jól vigyázz a hajszálra, mert az ostor csak addig bűvös ostor, amíg a hajszál nálad van. Ha elveszted, egy haszontalan ostor lesz a te kezében. Ha az ostor és a hajszál nálad lesz, megkopogtatod vele háromszor a kaput s az, amint láttad, mikor idehoztak, magától kinyílik, és ha künn vagy, hármat suhintasz vele és arra a helyre gondolsz, ahová menni akarsz s a másik percben ott vagy. Csak a hajszálra vigyázz!

Janó sírva köszöngette az egér jóságát s dobogó szívvel várta az estét.

Alig csöndesedett el az óriások ház a tája, jött a kiséger a kulccsal, a börtöne kulcsával. Hálálkodva vette a kezébe és megforgatta a zárban.

– Istenem! – sóhajtott boldogan, amikor a kalitka ajtaja kinyílt.

– Csak úgy tégy, amint mondtam – mondta a kiséger és eltűnt, mielőtt Janó utoljára köszönetet mondhatott volna neki.

Reszketve ment Janó az óriások szobájába és megkereste a legfiatalabb, az aranyhajú óriást. Kihúzta a füle mellől az ostort és kitepelt egy szálat a hajából s rákötötte a gombjára. Aztán sietett ki az udvarra. Megkopogtatta háromszor a kaput s az kinyílt magától. Amint kilépett a kapun, olyan álmoság lepte meg, hogy alig bírt a lábán megállni.

– Istenem, sokat beszívtam az álomvirág illatából, – sóhajtott búsan Janó – most olyan álmos vagyok. De jó volna az én zizegő szalmaágyamon végig heverni – gondolta – és háromszor suhintott az ostorral. A másik percben ott feküdt az ő zizegő szalmaágyán és aludt olyan mélyen, olyan édesen, mintha sohasem akart volna felébredni. Aludt három nap, három éjjel. A harmadik nap reggelén felnyitotta a szemét és körülnézett s amint meglátta a sok ismerős arcot az ágya körül, a nagy örömtől csak annyit tudott mondani:

– De jó, hogy itthon vagyok!

– Hol jártál? Hogy jöttél haza? – kérdezték egyszerre valamennyien.

Janó alig győzte felelettel a sok kérdést. Eleinte csodálkozva hallgatták, amit Janó beszélt, de amikor azt mesélte, hogy a bűvös ostor segítette haza, elkezdtek csóválni a fejüket és nemigen akarták elhinni.

– Nem hiszitek? – kérde. – Itt a bizonyosság, ni! – És előmutatta az ostort. Hej, de az aranyhajszál nem volt sehol, a nélkül pedig az ostor haszontalan játékszer volt az ő kezében.

Azok, akik nemigen hitték el a Janó esetét, mosolyogtak egyet és otthagyták, a többiek pedig segítettek keresni az arany hajszálat, de csaknem lelték sehol.

Janó is belefáradt a keresésbe; no, meg is csúfolták érte, hát feltette az ostort a mestergerendára és a nyakába vette a világot, s most Isten tudja, hol kiabálja:

– Ablakot csinálni, ablakot!

(ÉNU 1897/13.)